

RADIOKÉMIA

László Krisztina, klaszlo@mail.bme.hu

Nagy Lajos György és LK: Radiokémia és izotóptechnika
Műegyetemi Kiadó 1997

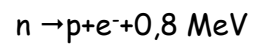
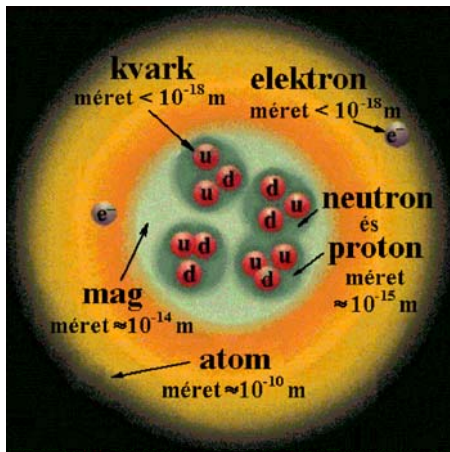

Antoine Henri *Becquerel*
(1852 - 1908)

Maria *Skłodowska-Curie*
(1867 – 1934)

Az atommag felépítése

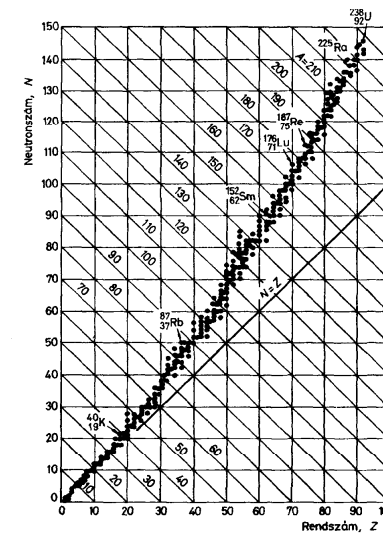

	m	E, MeV
p	$1,6726 \times 10^{-24} \text{g}$	938,27
n	$1,6749 \times 10^{-24} \text{g}$	939,55
e ⁻	$9,109 \times 10^{-28} \text{g}$	0,51

Stabilis nuklidok

jelölések

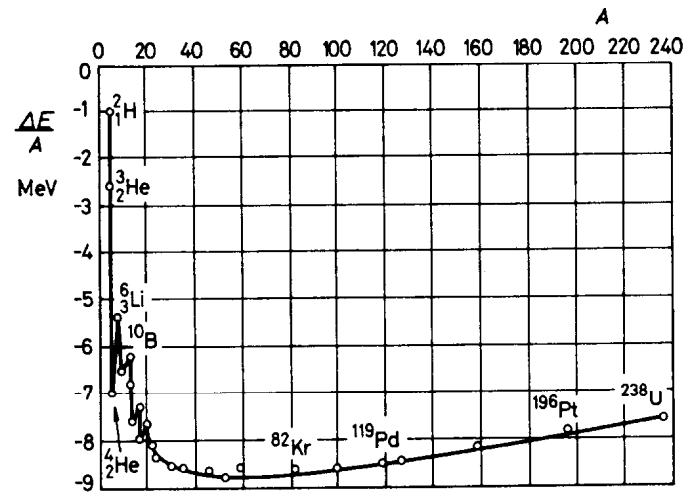
$${}^A_Z X$$

neutronok szerepe

A magok kötési energiája

$$\Delta E = \Delta mc^2$$

Radioaktivitás

A mag energiafeleslege spontán magátalakulással szűnik meg, miközben a mag tulajdonságai időben változnak és energia szabadul fel.
Megmaradási elvek

A nuklidok csoportosítása

Izotóp: Z azonos

Izobár: A azonos

Izotópeffektus

alkalmazások

spektroszkópia (pl. rezgési, MS)

oldószer (NMR, neutronszórás)

dúsítás

CSIA: compound specific isotope analysis

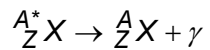
Radioaktív izotóp

elhanyagolás?

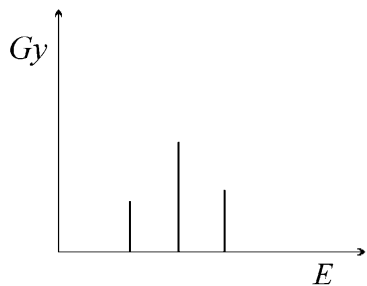
nyomjelzés

Spontán magátalakulások

Izomer átalakulás

$$\Delta E = h \cdot \nu$$

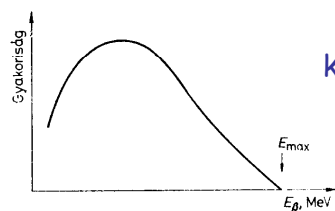
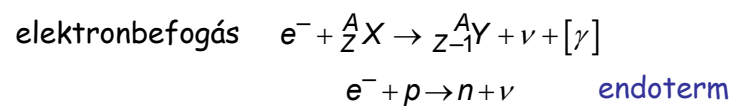
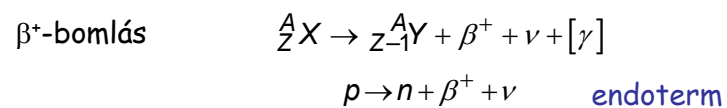
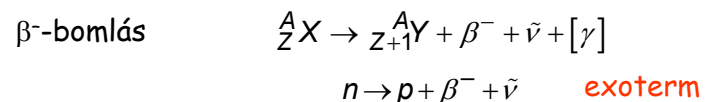
vonalas spektrum

Izomer átalakulással bomló izotópok

nuklid	$T_{1/2}$	E_γ , MeV
${}^{60m}\text{Co}$	10,5 min	0,059
${}^{99m}\text{Tc}$	6,0 h	0,143

Z	Izotóp	$T_{1/2}$	Bomlási mód	Részecskeenergia, MeV	γ -energia, MeV	η , %	Előállítás	$\sigma' = f \sigma^* 10^{28}, \text{m}^2$	Leányelem
27	${}^{57}\text{Co}$	270 d	E, X	100 %	2,02	11 %			
					2,60	16 %			
					2,99	1 %			
					3,25	12 %			
					3,47	1 %			
	${}^{58}\text{Co}$	71,3 d	E, X β^+	85 % 0,47 15 %	0,81 1,62 0,51 (β^+)	100 % 0,5 %	${}^{56}\text{Fe}(d, n)$ ${}^{60}\text{Ni}(p, \alpha)$	0,9	
	${}^{60m}\text{Co}$	10,5 min	I	100 %	0,059	0 %	${}^{59}\text{Co}(n, \gamma)$	19	${}^{60}\text{Co}$
	${}^{60}\text{Co}$	5,27 a	β^-	0,31 1,48 0,01 % ≈ 100 %	1,17 1,33 100 %	100 %	${}^{59}\text{Co}(n, \gamma)$	37	
28	${}^{63}\text{Ni}$	92 a	β^-	0,067 100 %			${}^{62}\text{Ni}(n, \gamma)$	0,77	
	${}^{65}\text{Ni}$	2,521 h	β^-	0,60 1,01 2,10 ≈ 23 % ≈ 8 % ≈ 69 %	0,37 1,11 1,49 5 % 13 % 18 %		${}^{64}\text{Ni}(n, \gamma)$	0,016	
29	${}^{64}\text{Cu}$	12,9 h	β^- β^+ E, X	0,57 0,66 4,3 % 38 % 19 %	0,51 (β^+) 1,34	0,6 %	${}^{63}\text{Cu}(n, \gamma)$	3,0	
	${}^{66}\text{Cu}$	5,10 min	β^-	0,76 1,59 2,63 $< 0,2$ % ≈ 9 % ≈ 91 %	0,83 1,04	0,2 % 9 %	${}^{65}\text{Cu}(n, \gamma)$	0,56	

β - bomlások

közös tulajdonságok:
 A=állandó
 ΔZ=±1
 ν vagy $\bar{\nu}$

Tiszta β⁻-sugárzó izotópok

nuklid	energia, MeV	T _{1/2}
³ H	0,018	12,26 a
¹⁴ C	0,159	5730 a
³² P	1,71	14,3 d
³⁵ S	0,167	88 d
⁹⁰ Sr	0,54	28,1 a
⁹⁰ Y	2,25	64 h

Kevert (β+γ) sugárzó izotópok

nuklid	T _{1/2}	β-energia, MeV	γ-energia, MeV
⁶⁰ Co	5,27 a	0,31	1,17/1,33
¹³¹ I	8,07 d	0,61	0,36
¹³⁷ Cs	30,23 a	0,51	0,662

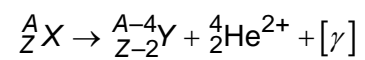
Pozitron bomló izotópok

nuklid	$T_{1/2}$	E_{β} MeV
^{11}C	20,3 min	0,97
^{13}N	9,97 min	1,2
^{15}O	124 s	1,7
^{18}F	109,7 min	0,064

EX izotópok

nuklid	$T_{1/2}$	E_{β} MeV
^{54}Mn	303 d	0,84
^{125}I	60 d	0,035

α -bomlás

nuklid	$T_{1/2}$
^{235}U	7,1E8 a
^{226}Ra	1600 a
^{222}Rn	3,8 d

spontán maghasadás

44,5*10⁶ vs. 25 bomlás / óra /g urán

spontán neutronbomlás

β^- - bomlás alternatívája